

oud nieuws

Uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Nr.22, september 2020

Beste Crempenaren,

Dit is alweer de tweede nieuwsbrief in het Coronatijdperk. In het voorwoord van deze brief zullen wij u een inkijkje geven in het verdere verloop van dit verenigingsjaar. In de nieuwsbrief van mei konden wij hierover nog weinig zeggen.

Inmiddels zijn de meest ingrijpende beperkingen van het normale leven gelukkig opgeheven, maar nog steeds is niet alles mogelijk. Dat betekent dat wij dit jaar geen excursie organiseren.

De Open Monumentendag kan, naar het zich nu laat aanzien, wel doorgaan. De datum is vastgesteld op 12 september en het thema is Leer Monumenten. Maar ook deze dag zal anders zijn dan in voorgaande jaren, want er zullen geen binnen-activiteiten plaatsvinden. Wel hebben wij in samenwerking met de gemeente Krimpenerwaard een wandelroute bedacht langs historische plekjes, gebouwen en kunstwerken in ons dorp, waarbij door middel van korte beschrijvingen en achtergrondinformatie de koppeling wordt gelegd met het thema Leer Monumenten. De route van de wandeling komt met een kaartje in de krant van de Open Monumentendag, die door de gemeente wordt uitgegeven. Drie objecten worden door ons uitgebreid beschreven in de krant, samen met die van andere kernen van de Krimpenerwaard. Van de andere objecten worden de beschrijvingen digitaal beschikbaar gesteld door de gemeente.

De plaats waar bij uitstek iets wordt geleerd is uiteraard de school. Gedurende de maanden september en oktober wordt in de bibliotheek in onze fotowand en in de HOP-vitrines aandacht besteed aan de geschiedenis van de scholen en schoolgebouwen in Krimpen aan de Lek. En dat is ook het thema van deze aflevering van Oud Nieuws.

Tenslotte rest nog de najaarsvergadering. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat deze in december kan worden gehouden. Vanwege het 20 jarig bestaan van Crempene gaan we proberen daar een bijzonder tintje aan te geven. Wij zullen daarbij nog steeds gebonden zijn aan een aantal 'coronamaatregelen', waarover wij U tijdig zullen informeren.

Veel leesplezier namens het bestuur.

Hans Dekker, voorzitter

Scholen en schoolgebouwen, door Henk Hofwegen

Wandelroutenummering die is aangegeven refereert naar ons wandelrouteboekje, dat nog steeds te koop is bij de bestuursleden of te bestellen via crempene@gmail.com. Kosten € 2,- excl. verzendkosten.

School nr.1

Ter vervanging van de gemeenteschool aan de Dorpsstraat, waarin ook de zeevaartschool was gehuisvest, werd in 1856 School nr.1 gebouwd. Deze stond tegenover wat nu Dorpsstraat 58 is. In dit gebouw werden ook de zeevaartschool, het toenmalige gemeentehuis, het politiebureau en een onderwijzerswoning ondergebracht. In de loop der jaren werden er lokalen bijgebouwd, zoals bijvoorbeeld, in 1870, voor de bewaarschool (kleuterschool). In 1922 werd het gebouw door de Inspectie van de Volksgezondheid afgekeurd voor het geven van onderwijs, vanwege de bouwvallige staat en de slechte hygiëne. Het schoolgebouw werd in 1925 vervangen door de Openbare Lagere School aan de Schoolstraat.

Figuur 1 School 1 aan de Dorpsstraat

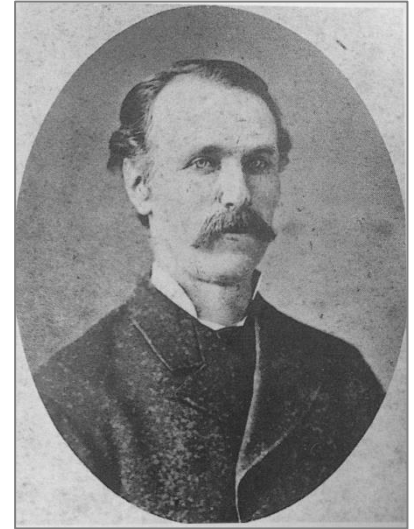
Na 1925 werd het gebouw nog gebruikt voor muziekrepetities, tentoonstellingen, bazars etc. Tijdens de tweede wereldoorlog deed een gedeelte van het pand dienst als distributiekantoor en op zolder was een afdeling van de luchtbescherming gevestigd. In de voormalige onderwijzerswoning startte fotograaf Klip zijn zaak. (Later verhuisde deze naar Dorpsstraat 72) Het gebouw werd in 1953 afgebroken.

Figuur 2 Bewaarschool Dorpsstraat rond 1920

Zeevaartschool

Nadat Arie Hoorweg zich al verdienstelijk had gemaakt voor het lager onderwijs in Krimpen aan de Lek, waar hij al sinds 1834 hoofd van de lagere school was, richtte hij in 1850 een particuliere zeevaartschool op. Ten behoeve van het zeevaartonderwijs had hij in 1839 en 1848 al een aantal leerboeken voor zeevaartonderwijs geschreven. Bij de bouw van school nr.1 in 1855 werd ook een lokaal 'tot het geven van zeevaartkundig onderwijs' ingericht. Ook kapitein/reder Pieter van der Hoog heeft les gekregen van meester Hoorweg. Pieter van der Hoog maakte van Krimpen aan de Lek de thuishaven van de grootste vloot van de Nederlandse grote zeilvaart. Rond 1867 is de zeevaartschool gesloten, dus deze heeft maar 15 jaar bestaan.

Figuur 3 Reder Pieter v.d. Hoog

MULO

Na de opheffing van de zeevaartschool werd Arie Hoorweg hoofd van een particuliere M.U.L.O-school (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs). Deze schoolvorm ontstond ten gevolge van de onderwijswet van 1857 en werd afgeschaft na de invoering van de Mammoetwet in 1968. De wettelijke term mulo (ook MULO of M.U.L.O.) werd in 1920 bij wet veranderd in ULO, maar veel scholen zijn mulo blijven hanteren, omdat ze dit beter vonden klinken.

Normaalschool of Kweekschool

Arie Hoorweg was sinds 1858 ook directeur van de normaalschool voor de opleiding van onderwijzers, kwekelingen genoemd, en hulponderwijzers. Duidelijk een veelzijdig man die in zijn tijd veel heeft betekend voor ons dorp. Hij overleed in 1870.

De Noordse School

Deze school werd rond 1882 gebouwd. De naam suggereert dat dit schoolgebouw aan de Noord staat. Vroeger heette dit deel van de dijk waar namelijk de Noord. Tegenwoordig heet het Molendijk. Officieel heette deze school School nr.2. Later kreeg de school de naam Prinses Margrietschool. De school was bedoeld voor openbaar onderwijs voor kinderen van het Middelland, de Molendijk, de Noord en de Zaag, maar ook kinderen van de Krom in Krimpen aan den IJssel gingen hier naar school. Het gebouw bestaat uit een schoolgebouw met 4 klaslokalen en een woning voor de hoofdonderwijzer. In de begintijd waren gezinnen met 8 of 9 kinderen geen uitzondering waardoor de school goed bezet was. Later werden slechts

Figuur 4 Prinses Margrietschool, Molendijk

twee lokalen gebruikt voor het lesgeven. Van de overige twee werd er één ingericht als gymnastiekzaal en één als filmzaal. Helaas moest deze school na het 100-jarig bestaan haar deuren sluiten omdat er te weinig leerlingen waren. Meester van der Graaf nam in maart 1982 afscheid als hoofd van de Prinses Margrietschool, na ruim 40 jaar onderwijzer te zijn geweest. Het gebouw als zodanig bestaat nog steeds en is in particulier bezit.

School met den Bijbel, Dorpsstraat 152 en 154
Voormalig schoolgebouw en woning hoofdonderwijzer.
Zie ook wandelroute nr.20

Het gebouw op de foto is niet het eerste schoolgebouw van de Christelijke Schoolvereniging op Gereformeerde Grondslag voor lager onderwijs. Kort na de oprichtingsvergadering op 7 november 1904 werd al op 1 april 1905 begonnen met het geven van onderwijs in een houten loods aan de Dorpsstraat. Deze was beschikbaar gesteld door de heer A. de Jong Kzn. Men begon met 67 leerlingen en één onderwijzer. Omdat dit niet werkbaar was werd in mei van datzelfde jaar een tweede leerkracht aangetrokken. Omdat het leerlingenaantal gestaag

Figuur 5 School met de Bijbel en Hoofdonderwijzerswoning

toenam ontstond de behoefte aan een groter schoolgebouw. Dit is het gebouw aan de Dorpsstraat nr.152/154. In eerste instantie een gebouw met 3 klaslokalen en een woning voor de hoofdonderwijzer. Opmerkelijk is de snelheid waarmee de bouw tot stand kwam. Op 6 maart 1907 werd de eerste steen gelegd en op 6 juni 1907 kon de school worden geopend! Ook in

financieel opzicht was het een prestatie, want hoewel de schoolstrijd al in 1878 gestreden was waren de subsidiemogelijkheden voor het bijzonder onderwijs nog niet echt ruim. In de loop der jaren werd het schoolgebouw uitgebreid. In 1912 werd een vierde klaslokaal in gebruik genomen en in 1920 werd een vijfde klaslokaal bijgebouwd. Halverwege de zestigerjaren van de vorige eeuw werd het schoolgebouw erg bouwvallig en voldeed het niet meer aan de eisen. Het was duidelijk dat er een

Figuur 6 Houten loods A. de Jong

nieuw schoolgebouw moest komen. Dit schoolgebouw verrees in 1968 aan de Admiraal de Ruyterstraat (zie ook nr. 25 van de wandelroute) waarvan de feestelijke opening op 6 juni van dat jaar plaatsvond.

Het was in eerste instantie een schoolgebouw met zes klaslokalen. Later, in 1975, verder uitgebreid tot acht. Met de totstandkoming van de basisschool (integratie kleuter- en lager onderwijs) per 1 augustus 1985 kreeg de school de naam De Wegwijzer. De lagere- en kleuterschool zijn inmiddels al weer gesloopt en ondergebracht in de, in 2013 gebouwde, multifunctionele accommodatie aan de Admiraal de Ruyterstraat.

Van de leerkrachten mag zeker meester Grisnigt niet onvermeld blijven, die veel voor de school heeft betekend. Hij schreef o.a. een aantal jeugdboeken over de walvisvaart en in 1940 het boekje 'KRIMPEN AAN DE LEK IN VROEGER EEUWEN', dat in 1975 met aanvullingen ter gelegenheid van 911 jaar Krimpen aan de Lek opnieuw werd uitgegeven (Deze boeken zijn ook in ons archief en de bibliotheek (HOP) aanwezig).

Figuur 7 De Wegwijzer

**Openbare Lagere School Prinses Ireneschool. Schoolstraat 18.
Zie ook wandelroute nr. 27**

Figuur 8 Openbare Lagere School 1930

In 1925 vond de verhuizing van deze school plaats van de Dorpsstraat naar de nieuwe locatie aan de Schoolstraat. Een oud leerling zegt hierover: '*.. We kregen onze boeken en schriften in onze handen. En ook de lei, griffeldoos en sponzendoos. Zo gingen we twee aan twee van de dijk naar de Schoolstraat ...*'. Zoals in het boekje van de wandelroute staat vermeld is het gebouw een ontwerp in de stijl van de Amsterdamse school van de architect P.L. Cramer (1881-1961). Cramer is vooral bekend als architect van de Haagse Bijenkorf. In het oorspronkelijk plan van de architect zouden de bouwkosten ruim Fl.100.000,- bedragen. Na herziening van de nieuwbouwplannen werd dit bedrag verlaagd naar Fl.72.800,-. In het begin heette de school gewoon Openbare Lagere School. Later kreeg de school de naam Prinses Ireneschool (Prinses Irene werd in 1943 geboren). Bijzonder is nog te vermelden dat de straat al de naam Schoolstraat had gekregen voordat de beslissing over de bouw van de school genomen was. In 2013 werd de huidige Multi Functionele Accommodatie (MFA) aan de Admiraal de Ruyterstraat gebouwd waarin tegenwoordig ook de Prinses Ireneschool is gevestigd (zie ook wandelroute nr. 25). Sinds 2017 is het oude gebouw, na herontwikkeling, geschikt gemaakt voor bewoning en zijn er 8 woningen in ondergebracht.

Architect P.L. Cramer. Woningen Schoolstraat

Naast het ontwerp voor het schoolgebouw aan de Schoolstraat heeft architect Cramer ook het ontwerp verzorgd van een groot aantal woningen. Het betreft de woningen met de huisnummers 30 t/m 88 en 100 t/m 136. De woningen werden in opdracht van woningbouwvereniging Ons Belang gebouwd in de periode augustus 1922 – mei 1924.

Christelijke kleuterschool

De Christelijke Kleuterschool heeft een nogal zwervend bestaan geleid. Na de oprichting in september 1959 werd gebruik gemaakt van het houten verenigingsgebouw van de Hervormde Gemeente aan de Tuinstraat. In de jaren daarna vond men onderdak door kleuterklasjes her en der onder te brengen in o.a. een lokaal van de basisschool, de Gereformeerde Kerk en de leegstaande Openbare Kleuterschool aan de Schoolstraat. In 1971 werd naast de lagere christelijke school aan de Admiraal de Ruyterstraat de nieuwe kleuterschool De Speeldoos gebouwd. Zoals eerder vermeld is de kleuterschool inmiddels al weer gesloopt en ondergebracht in de, in 2013 gebouwde, multifunctionele accommodatie.

Figuur 9 Kleuterschool De Speeldoos

Openbare Prinses Marijke Kleuterschool. Schoolstraat 28A - 28F Zie ook wandelroute nr. 27 en 28

Waar nu de woningen met de huisnummers Schoolstraat 28A t/m 28F staan, stond de kleuterschool die later de naam Openbare Prinses Marijke Kleuterschool kreeg (Prinses Marijke werd in 1947 geboren). Nog later kreeg de school de naam 't Hoekje. In deze school vonden vanaf 1941 t/m 1970 kleuters onderdak. In 1960 vond naast het opvijzelen van het gebouw ook een grondige renovatie plaats om weer gereed te zijn voor de toekomst. Men besteedde vooral aandacht aan een betere lichtinval door grotere ramen te plaatsen en ventilatie en verwarming werden gecombineerd in een ingenieus systeem wat er zelfs voor zorgde dat eventueel natgeregende jassen aan de kapstokken weer droog waren als de kinderen naar huis gingen. In de laatste jaren vonden niet meer alle kleuters van de Prinses Marijke

Figuur 10 Prinses Marijke Kleuterschool, Schoolstraat

Figuur 11 Prinses Marijke Kleuterschool, Jacob Catsstraat

Kleuterschool onderdak in dit gebouw. Vanwege ruimtegebrek werd ook gebruik gemaakt van het ESVEKA-gebouw en het clubgebouw van postduivenvereniging De Reisduif. In 1970 verhuisde de Kleuterschool naar een nieuw onderkomen aan de Jacob Catsstraat. Het lege gebouw aan de Schoolstraat werd nog enige tijd gebruikt door de Christelijke kleuterschool tot ook zij een nieuw gebouw konden betrekken aan de Admiraal de Ruyterstraat. In 1988 werd de kleuterschool samengevoegd met de Prinses Irene

school en werd het gebouw bestemd voor vestiging van zowel de bibliotheek als de peuterspeelgroep. Na een verbouwing konden beide disciplines los van elkaar functioneren.

In 2007 had de Stichting Ouderenvoorzieningen Nederlek een bouwplan ontwikkeld voor de bouw van een appartementen- en voorzieningencomplex op deellocatie De Dertienhuizen. De bibliotheek aan de Jacob Cattsstraat en enkele omliggende gebouwen moesten daarvoor worden gesloopt. Op deze plaats staat nu het appartementengebouw Marijke Staete. De naam Marijke Staete, welke is herleid van de Prinses Marijke Kleuterschool, is voorgedragen door de Historische Vereniging Crempene.

Floraschool. Florastraat, Speenkruidstraat en Baken.

Zie ook wandelroute nr. 29 en 35

De Floraschool is een openbare basisschool, die op 1 augustus 1971 in gebruik is genomen. Er werd gestart met de groepen 1, 2 en 3 aan de Florastraat. Al gauw kwamen er meerdere groepen bij en ontstond er ruimtegebrek. Om dit op te lossen werd op 1 augustus 1994 een nieuw gebouw in gebruik genomen aan het Baken in de wijk Tiendweg-Noord.

Het gebouw aan de Florastraat werd afgebroken en op die plaats werden woningen gebouwd. Het kunstwerk dat aan de buitenmuur van de Floraschool hing bleef behouden en vond een nieuwe bestemming aan de zijgevel van Speenkruidstraat nr.1.

Figuur 12 Floraschool met kunstwerk van Elise van Dienst aan de Florastraat

Figuur 13 Floraschool aan het Baken

Multifunctionele accommodatie. Admiraal de Ruyterstraat/Klaverstraat

Zie ook wandelroute nr. 25

De Multifunctionele accommodatie (MFA) is in 2013 gebouwd, naar een ontwerp van Atelier PRO. In dit gebouw bevinden zich de Protestants Christelijke basisschool De Wegwijzer, de openbare basisschool Prinses Irene, de buitenschoolse opvang (Stichting Kinderopvang Nederlek) en een gymzaal.

Figuur 14 Multifunctionele Accommodatie (MFA)

Boekbespreking, door Henk Hofwegen

In het archief van onze vereniging bevinden zich diverse boeken over de historie van Krimpen aan de Lek. Via deze rubriek willen we u hiermee laten kennismaken en hopen u er voor te interesseren deze te gaan lezen. Bent u geïnteresseerd om de besproken boeken te lezen dan kunt u contact opnemen met: crempene@gmail.com

J. Kraan, *75 jaar Christelijk onderwijs in Krimpen a.d. Lek* (Krimpen aan de Lek 1979), 65 blz.

In 1979 verscheen ter gelegenheid van het 75 jarig bestaan van de School met de bijbel het boekje *75 jaar Christelijk onderwijs Krimpen a.d. Lek*. Het boekje is geschreven door J. Kraan destijds voorzitter van het schoolbestuur. Hij beschrijft hoe in november 1904 de aanzet werd gegeven tot het geven van Christelijk onderwijs in Krimpen aan de Lek en op 1 april 1905 werd begonnen met 67 leerlingen in 2 klaslokalen. Inmiddels dus al 115 jaar geleden. Dat men in die 75 jaar niet de weg van de minste weerstand volgde blijkt wel uit de moeilijkheden die moesten worden overwonnen. Dit begon al bij de oprichting in november 1904 van de Christelijke schoolvereniging op Gereformeerde grondslag toen het kiezen van een bestuur de nodige voeten in de aarde had. Ook de financiering is niet altijd gemakkelijk geweest. De subsidiëring van het bijzonder onderwijs was ten tijde van de oprichting niet riant. Er waren collectes noodzakelijk ter aanvulling. Het aanzuiveren van tekorten door de bestuursleden uit eigen middelen kwam ook regelmatig voor. In de loop der tijd zijn verschillende gebouwen in gebruik geweest. In 1905

werd begonnen met twee klassen in een, voor het geven van onderwijs geschikte, houten loods. In de jaren daarna werd, door het groeiend aantal leerlingen, de noodzaak voor betere huisvesting steeds duidelijker en in 1907 werd het nieuwe schoolgebouw aan de Mandenmakersstoep in gebruik genomen en in 1968 kwam wederom een nieuw schoolgebouw, nu aan de Admiraal de Ruyterstraat, beschikbaar. Op een gegeven moment is men ook aan de kleuters gaan denken. In 1952 werd de eerste kleuterschool geopend.

Mededelingen:

- De leestafel start weer op 4 september van 14.00 tot 16.00 uur in de Bibliotheek (onder voorbehoud).
- In september/oktober is de tentoonstelling Scholen en Schoolgebouwen in de HOP in de bibliotheek in het kader van Open Monumentendag, thema Leer Monumenten.
- De najaarsvergadering staat gepland op 17 december 2020 (onder voorbehoud).

Heeft u de contributie over 2020 al betaald?
Bankrekeningnr: NL11RABO0335776221
t.n.v. Historische Vereniging Crempene

COLOFON

Oud Nieuws wordt uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'
Redactie en opmaak: Gijs en Elsa Moerkerken
Correctoren: Jan Kees Wepster, Bert van den Herik
Secretariaat: Buitenweg 8
2931AC Krimpen aan de Lek
Tel: 0180-522465
e-mail: crempene@telfort.nl
website:
www.historischeverenigingcrempene.nl
facebook: www.facebook.com/historischeverenigingcrempene